№ 84 ԿԻՐԱԿԻ 21 ԱՊՐԻԼԻ

1913
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ 21 ԱՊՐԻԼԻ № 84

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սրտանց պատիւ ունի յայտնելու, որ կիրակի, ապրիլի 21-ին, Վանքի մայր-եկեղեցում կատարվելու է դպրոցիս բարերար հանգուցեալ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՖԵՆԴԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ։

296. 2—2

ՄՆԱՑԱԿԱՆ ԵԳՈՐՈՎԻՉ ՓՐԻԴՈՆԵԱՆԸ հոգեկան խորին վշտով յայտնում է

ԻՐ ԵՂԲՕՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԵԳՈՐՈՎԻՉ ՓՐԻԴՈՆԵԱՆԻ

յանկարծակի մահը, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 20-ին։
Ամբիծքը ապրիլի 22-ին և 23-ին, երկուշաբթի և երեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 7-ին հանգուցեալի բնակարանում (Սերգիէվսկայա № 11, սեփ. տ.)։
Թաղման մասին կը յայտարարվի առանձին։ 313. 2—1

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ
Կիրակի, ապրիլի 21-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին
ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպում է

Ցերեկոյթ հանգ. Գ. Սունդուկեանի յիշատակին

կը խօսեն՝
1. ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ՝ «Գ. Սունդուկեանը և իր ժամանակը».
2. ԱՐՇ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ՝ «Հայ հասարակութիւնը Գ. Սունդուկեանի արտադրութիւններում».
3. ՄԱՄԲՐԷ ՄԱՏԷՆՃԵԱՆ՝ «Գ. Սունդուկեանի դրամատիկական արուեստը».
4. ՆԻԿ. ԱՂԲԱԼԵԱՆ՝ «Գ. Սունդունկեանի տաղանդի ինքնուրոյնութիւնը».
5. ՅՈՎՀ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ «Յիշողութիւններ Գ. Սունդուկեանի մասին».
Տոմսակները՝ 15 կ. մինչև 2 ռուբլի արժողութեամբ՝ կարելի է ստանալ նոյն թատրոնի կասսայում։
(Ն. Կ.) տ. 289. 3—3

Կիրակի, ապրիլի 21-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՅԳՈՒՄ (Միխայլովսկի պր.)
ՅՕԳՈՒՏ ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ. տեղի կունենայ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ

Մասնակցութեամբ ամերիկացի ամուսիններ յայտնի ձեռնածու (ֆոկուսնիկ) ԳՕՐԱՆՕՅԻ։
CAFÉ CONCERT, որի ժամանակ կը նուագէ լարանուագային երաժշտախումբը և կերգէ Ներսիսեան դպրոցի և Ընկերութեան որբանոցի աշ.-աշակերտուհիներից կազմված խառն երգեցիկ խումբը։
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ ղեկավարութեամբ Ի. Մ. Սունդուկեանի։
ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ, ՊՏԻ-ՇՎՕ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ և ԲՈՒՖԷՏ։
ՊԱՐԵՐ։ Զինուորական երաժշտութիւն և զուռնա։
Պարտէզը լուսաւորված կը լինի բազմերանգ լապտերներով։
Մուտքը հասակաւորների համար 30 կոպ., փոքրերին՝ 20 կ.։
Սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 4-ին։
տ. Կ. 302. 2—2

ԲԺ. ԱՐՏԱՇԷՍ ՇԻԽԵԱՆ

I

„ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՕԶ—ԹՈՔԱԽՏ եւ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ"

II

„Туберкулезъ—Чахотка и Общество"

Գինը 25 կոպ.

Ծախվում է «ՄՇԱԿԻ» գրասենեակում և Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառների մօտ։
տ. 299. 3—3

Արտիստական Ընկերութեան Համերգային Դահլիճ

ԱՅՍՕՐ, ապրիլի 21-ին, տեղի կունենայ
ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ Մ. Ի. ՏՈՒԳԱՆ-ԲԱՐԱՆՕՎՍԿԻԻ միայն մի դասախօսութիւնը
«ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԻԴԷԱԼԸ» թեմայով։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8½-ին։ Տեղերի գները 50 կ.-ից մինչև 3 ռուբ.։
314. 1—1

ԱՊՐԻԼԻ 7-ԻՑ ԲԱՑՎԱԾ Է ԴԵՂԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐՈՎ ՊԱՐԱՊՈՂ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

„ՍՕԼՕՍԱՍ"

Քիմայով, Սօլօլակսկայա փողոցի վրայ Թիֆլիսի Փոխադ. Վարկի Ընկ. նոր շինութեան մէջ։
ՔՍԱՆՀԻՆԳԱՄԵԱՅ իմ գործունէութիւնը Դեղատնային Ապրանքների Առևտրի Կովկասեան Ընկ. Երևանեան հրապար. վրա գտնվող խանութի տնօրէնի պաշտօնում, գործին հմուտ լինելը, նոյնպէս և ներկայ նորաբաց խանութում յայտնի ֆիրմաների բարձր յատկութեան թարմ ապրանքներ ունենալը իրաւունք են տալիս ինձ յուսալու, որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը ուշադրութեան կառնի խանութը ու միևնոյն ժամանակ կատարելապէս կը համոզվի ապրանքները բարեխղճօրէն վաճառելու մէջ։
տ. 274. 10—8 (ա.օ.) ԱՐՏԵՄ Բ. ՕՎՉԵԱՆՑ

ՖՕՄԻՆԻ ՇԱԲԱԹՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ՍԵԶՕՆԻՑ
Մնացորդ բոլոր ապրանքները
ԿԸ ՎԱՃԱՌՎԵՆ
ՇԱՏ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
Ա/Տ ԵՂԲ. Ա. ԵՒ Ա. ՄԻԼԵԱՆՆԵՐ
Գօլօվինսկի պրօսպ., Կադետսկի կորպ. դիմաց
(Հ.) տ. 309. 2—1

Կովկասի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութեան
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Նշանակված է կիրակի, ապրիլի 28-ին, ցերեկվայ ժամը 11½-ին, Կ. Հ. Հ. Ընկ. գրասենեակում (Աբաս-Աբադեան հրապ. № 7)։ Զբաղմունքի առարկաներն են. 1) Վարչութեան և խմբագրական մասնաժողովի զեկուցումները 1912 թ. գործունէութեան մասին, 2) Վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը, 3) 1912 թ. հաշւի քննութիւնն ու հաստատումը, 4) Խմբ. մասնաժող. նախագահ Գիւտ աւ.-ք. Աղանեանի զեկուցումը Հիւսիսային Կովկաս և Ռուսաստան կատարած ճանապարհորդութեան մասին, 5) Ընկ. Բագուի ճիւղի 1910—1912 թւերի հաշիւը և Արդուինի ճիւղի 1912 թ. հաշւի և 1913 թ. նախահաշւի քննութիւնն ու հաստատումը, 6) Վարչութեան զեկուցումը Վլադիկավկազում և Կաղզուանում Ընկ. ճիւղեր բաց անելու մասին, 7) Վարչութեան 3 անդամի և 5 փոխ-անդամի, խմբագրական մասնաժողովի 3 անդամի և 2 փոխ-անդամի ընտրութիւնները, 8) Մանկական գրքերի համար յատուկ խմբագրական մասնաժողովի ընտրութիւն և 9) Հերթական խնդիրներ։
(Կ.) տ. 312. 2—1

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռտիշչէվսկայա 13, տելեֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), վաղօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն կանացի, ներքին և մանկական հիւանդութիւն ունեցող երթևեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը։
Ընդունելութիւն պրօֆ. Մ. Ս. Սուբբօտինի կողմից վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, վաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը։

Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Յարութիւնեան, Ն. Ն. Վեսելովզորով, Վ. Ա. Զակրժէվսկի, Ի. Գ. Կալանկարեան, Ա. Ա. Նովիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ռամիկեան, Ա. Ր. Փիշէր, Ս. Պ. Տահպարոնեանց։ Կօնսուլտանտ՝ պրօֆեսօր Մ. Ս. Սուբբօտին։
(Հ.Կ.) տ. 779. 100—48

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Օգնական Prof. Posner-ի
Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բերլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրօֆ. Պօզնէրի կլինիկայի մէջ։ Տալիս է նաև խորհուրդներ միւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ։
Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.
(Կ.) տ. 830. 0—19

ԲԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ներքին հիւանդութիւններ՝
առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։
Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՒ պրէպարատներով և վիրաբուժական միջոցով՝ ՊՆԷՎՄՕԹՕՐԱԿՍՈՎ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը։
Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար։
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանօվսկայա)։ Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) տ. 92. 100—54

ԲԺԻՇԿ
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը։
Հասցէն՝ Ռտիշչէվսկայա № 1.
տ. (Կ. Ե. Հ.) 4. 100—43

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան
ներքին և երեխաների հիւանդութիւնների, առանձնապէս Թոքերի։
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով։
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Ռտիշչեվսկայա 10 (Լերմօնտօվսկ. դեղատան դիմացը)։
(Ե. Հ. Կ.) տ. 746. 100—81

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ

Էջմիածնի Ծայրագոյն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Գէորգ Սուրէնեանցին.

Հրատարակելու համար Մեր ուշադրութիւնը դէպի հայ-լուսաւորչական եկեղեցին և արտայայտելու համար Մեր առանձին անձնապէս դէպի Ձեզ ունեցած բարեհաճութիւնը, Ամենաողորմածաբար պարգևատրում ենք Ձեզ սուրբ բարեպաշտ մեծ իշխան Ալեքսանդր Նէվսկիի Մեր կայսերական օրդէնին, որի շքանշանը, սրա հետ ուղարկելով, թողում ենք առ Ձեզ Մեր կայսերական գթութեամբ բարեացակամ։

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական ձեռքով ստորագրված է՝
«ՆԻԿՈԼԱՅ»

Ցարսկօէ-Սէլօ, 8 ապրիլի 1913 թ.

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Հրապարակի վրա է դրված Ղարաբաղի թեմական դպրոցի 75-ամեակի յօբելեանի տօնախմբութիւնը և նրա գոյութիւնը ընդ միշտ ապահովելու խնդիրը։

Պատշաճաւոր իշխանութիւնից ևս արդէն վաղուց ստացված է իրաւունք հանգանակութեան՝ ապահովութեան այդ խնդիրը իրագործելու համար։

Կազմված են յօբելեանական յանձնաժողովներ՝ Շուշում, Թիֆլիսում, Բագւում։

Հասել է գործելու, աշխատելու, եռանդուն ջանքեր գործ դնելու ժամը։

Մի նշանաւոր եկեղեցական, նշանաւոր ոչ իր կրթութեամբ (նա հազիւ գրագէտ էր), այլ իր բնական խելքով, հեռատեսութեամբ և քաղաքագիտութեամբ, Աղուանից կաթողիկոսութեան վերջին ներկայացուցիչ՝ Բաղդասար միտրոպօլիտը, Հասան-Ջալալեան հայ ցեղից, հիմնեց Շուշում 75 տարի առաջ կրթութեան մի օջախ, լայնածաւալ և պատմական Ղարաբաղ-Արցախի հայ ժողովրդի կրթութեան և դաստիարակութեան համար։

Եօթանասուն և հինգ երկար ու ձիգ տարիներ այդ կրթարանը ջամբեց ուսման կաթը բազմաթիւ սերունդների, բայց նա չը կարողացաւ կանգնել այն ցանկալի բարձրութեան վրա, որ պէտք է ունենայ լուսաւորութեան այդպիսի մի կենտրօնական օջախ, պարզապէս նիւթական միջոցների սղութեան պատճառով. Նա չը կարողացաւ ամբողջ ընդարձակութեամբ և լրմամբ տարածել իր թևերը։

Այնու ամենայնիւ նա, Ղարաբաղի թեմ. դպրոցը, ահագին գործ կատարեց Ղարաբաղի հայ ազգաբնակութեան համար։

Եւ սակայն այդ ժողովուրդը չը կարողացաւ մինչև այսօր ապահովել իր ազգային alma-mater-ի գոյութիւնը նիւթապէս այնպէս, որ նա ընթանայ անշեղ, առանց տատանվելու աջ ու ահեակ, միշտ ցանկալի բարձրութեան վրա կանգնած։

Ժամանակ է տալ նրան այդ ապահովութիւնը, այդ նեցուկը և յենարանը։

Եւ այդ նուիրական պարտքը ամենից առաջ ծանրանում է ղարաբաղցի հարուստների, կապիտալիստների վրա, որոնց թիւը այսօր բաւական մեծ է և որոնցից շատերը նոյնիսկ այդ թեմական դպրոցի նախկին սաներ են։ Այդ նուիրական պարտականութիւնը ծանրանում է ամենից առաջ Աւան-Իւզբաշեանների, Ղուկասեանների, Առաֆելեանների, Արամեանցների, Արզումանեանների, Խունունցների, Թադէոսեանների, Կրասիլնիկեանների և նման հարուստների վրա, որոնք, մեր կարծիքով—որ, անշուշտ, և հանրութեան կարծիքն է —պէտք է վերադարձնեն ժողովրդին այդ ձևով գէթ մի չնչին մասը այն ահագին հարստութեան, որ նրանք ձեռք են բերել ժողովրդի զաւակների օգնութեամբ։

Եթէ Լազարեանների անունն այսօր յաւերժացած է հայ ժողովրդի մէջ, անշուշտ, ոչ նրա համար, որ նրանք նշանաւոր և բարձրաստիճան մարդիկ էին, այլ որովհետև բարեգործներ եղան՝ հիմնելով Լազարեան ճեմարանը։ Եթէ միլիօնատէր Մանթաշեանի և Յովնանեանի անունները նոյնպէս յաւերժանալու են հայ պատմութեան մէջ, անշուշտ, ոչ նրա համար, որ նրանք հարուստներ են եղել—քանի-քանի հարուստների և միլիօնատէրերի անունը անհետ կորել է—այլ որովհետև դրանցից մէկը՝ շինեց Ներսիսեան, իսկ երկրորդը՝ Յովնանեան դպրոցը։

Սակայն Ղարաբաղի թեմական դըպրոցն ապահովելու նուիրական պարտքը չէ ծանրանում միայն հարուստ ղարաբաղցիների, այլ և ժողովրդի վրա։ Հայ ժողովուրդն ևս (գլխաւորապէս Ղարաբաղի) պարտաւոր է մասնակցել իր լումաներով այդ մեծ գործին։

Յօբելեանի տօնախմբութիւնը նշանակված է այս տարի օգոստոսին Շուշում։ Պէտք է շտապել և սկսել հանգանակութիւնը։ Բոլոր այն վայրերում, ուր կան ղարաբաղցի հայեր—Կովկասում, Անդրկասպեան երկրում, Ռուսաստանում, արտասահմանում —թող նրանցից ինտելիգէնտ անհատները կազմակերպեն հանգանակութեան գործը։

«Մշակը», որ համանման դէպքերում միշտ աջակից և զօրավիգն է հանդիսացել այդպիսի ձեռնարկութիւնների իրագործման, այժմ ևս պատրաստ է իր էջերը բանալ նուիրատուութիւնների համար։

Թող ամեն մէկը կատարէ իր պարտքը ինչպէս և ինչ չափով կարող է։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

19 ապրիլի

Կահիրէ.—Ապակենտրօնացման թիւրքական կուսակցութիւնը միտինգ կայացրեց, որին մասնակցում էին 500 սիրիացիներ։ Հռետորները քննադատեցին կառավարութիւնը։ Ժողովի նախկին պատգամաւորը յայտնեց, որ եթէ կառավարութիւնը հրաժարվի մացնել

բարենորոգումներ, այն դէպքում Սիրիայի արաբները կանջատվեն Թիւրքիայից։

Ռիւստրինգէն (Օլդէնբուրգ).—Մայիսի 1-ի առիթով տեղի ունեցաւ ցոյց 2000 մարդու մասնակցութեամբ։ Ամբոխը փորձեց անցնել պրուսական սահմանով։ Ոստիկանութիւնը զէնքի դիմեց։ Կան մի քանի վիրաւորներ։

Լոնդոն. — Անկազմակերպ բանուորներին աշխատել հրաւիրելու պատճառով Հարաւային Ուէլսում գործադուլ արին 20,000 հանքային բանուորներ։

Մադրիդ.—Հանրապետականները երթ կազմեցին մարսէլիէզ երգելով և կրակելով դիմադրող ոստիկանութեան վրա։ Մի ոստիկան վիրաւորվեց։

Բէլգրադ.—Ամբողջ մամուլը ողջունում է Հարտվիգին Սպիտակ Արծուի շքանշանը ստանալու առիթով և Միապետի այդ շնորհի մէջ տեսնում է Թագաւոր Կայսրի առանձնակի ողորմութիւնը դէպի սերբերը և լիակատար վստահութեան ապացոյց դէպի Ռուսաստանի ներկայացուցիչը, որ անյողդողդ աշխատել է յօգուտ անկեղծ բարեացակամ քաղաքականութեան Սերբիայի վերաբերութեամբ։

Ռաբատ.—Գնդապետ Մանժէնը լոյս ապրիլի 15-ի գիշերը Սիդիալիբուբախինի մօտ ցրեց բազմաթիւ ապստամբներին։ Ֆրանսիացիք կորցրին 18 սպանված և 41 վիրաւոր։ Թշնամու կորուստները խոշոր են։

Պէկին.—Ամերիկական հաւատարմատարը Իւանշիկային յանձնեց Վիլսոնի նամակը, ուր ասվում է՝ թէ Միացեալ Պետութիւնները ճանաչեցին չինական հասարակապետութիւնը։

Մինիստրների խորհրդի նախագահի տկարութեան պատճառով նրա պարտականութիւնները ժամանակաւորապէս կատարում է զինուորական մինիստրը։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

19 ապրիլի

Լոնդոն.—Րէյտէրի գործակալութիւնը տեղեկացաւ, որ թէև որոշ վճիռ չէ կայացրված, այնուամենայնիւ դեսպանաժողովը դրական հետևանքի հասաւ, ապացուցելով իր կենսունակութիւնը և համաձայնելով նշանակել հետևեալ նիստը երկուշաբթի օրը։ Չերնոգորիայի խաղաղասէր ոգին նպաստաւոր տպաւորութիւն է թողնում դեսպաններից մի քանիսի վրա։ Խօսում են հաշտութիւն կնքելու մասին, ըստ որում մեծ պետութիւնները իրանց կողմից ուրուագծելու են հիմնական կէտերը և առաջարկելու են այդ կռւող կողմերին, թողնելով վերջիններիս պատուիրակներին որոշել մանրամասնութիւնները Լոնդոնի դեսպանաժողովում։

Սօֆիա.—Ի նկատի ունենալով, որ դաշնակիցները ընդունեցին հաշտութեան հիմնական պայմանները, մեծ [illegible] քայլեր արին գրգելու անյապաղ դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները և նշանակել լիազօրներ և խորհրդակցութիւնների ու հաշտութեան բանակցութիւնների տեղը։ Գեշօվը պատասխանեց, որ Բոլգարիայի և Թիւրքիայի պատերազմական գործողութիւնները դադարեցված են, բոլգար պատուիրակներ մնում են միևնոյն անձինք, վեհաժողովի տեղը ընտրվում է Լոնդոնը։

Սերբիայի և Բոլգարիայի տնտեսական մերձեցման կոմիտէի բոլգարական սեկցիան հերքում է այն լուրերը, թէ երբ բոլգարական և սերբիական սեկցիաների առաջիկայ տեսակցութիւնը քննելու է քաղաքական հարցեր։

Աթէնք.—Արտաքին գործերի մինիստրը ստացաւ մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչների հաւաքական նամակը, որով առաջարկվում էր դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները և նշանակել լիազօրներ և տեղ հաշտութեան բանակցութիւնները վարելու համար։

ՍԿՈՒՏԱՐԻ ԿՆՃԻՌԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

19 ապրիլի

Բեռլին.—Երեկոյեան կայսրը եկաւ Պոտսդամից և այցելեց արտաքին գործերի ստատս-սեկրետարին և պետական կանցլերին, որոնց հետ ունեցաւ երկար խորհրդակցութիւն։ Յետոյ կանցլերին այցելեց անգլիական դեսպանը։

Արտաքին գործերի մինիստրութեանը մօտ գտնվող շրջանների տեղեկութիւնների համաձայն, Աւստրո-Ունգարիայի և Իտալիայի միջև կայացել է սկզբունքային համաձայնութիւն միասին գործելու՝ մեծ պետութիւնների վճիռը Սկիւտարի վերաբերութեամբ գործադրելու համար։ Մանրամասնութիւնները քննվում են։

«Նորդ-Դէյտշէ-Ալգ.-Ց.»-ը հերքում է «Դէյլի-Մէյլի» այն տեղեկութիւնը, իբր գերմանական և աւստրո-ունգարական դեսպանները Կ. Պոլսում համոզել են Թիւրքաց կառավարութեանը չը ստորագրել հաշտութեան պայմանագիրը, մինչև որ չը լուծվի Սկիւտարի հարցը։

Վիեննա—«Կոր. Բիւրօն» հաղորդում է, որ այսօր կայանալու է աւստրո-ունգարական մինիստրների խորհրդակցութիւն։

Առաւօտեան եկաւ Լուկաչը Բուդապեշտից։

«Նէյէս-Վինէր-Տագ.»-ը տպել է մի աչքի ընկնող պետական գործչի հետ ունեցած խօսակցութիւնը, որի ասելով դրութիւնը վերին աստիճանի կրիտիկական է։ Աւստրո-Ունգարիայի քաղաքականութիւնը, ինչպէս և ճգնաժամի սկզբին, պարզ է ու անկեղծ. Աւստրո-Ունգարիան իր մտադրութիւնները չէ արել գաղտնի, այժմ նա ստիպված է իրականացնել նրանց. վճիռը—կայսրի ձեռքումն է։ Գործիչը յոյս է յայտնել, թէ պատերազմական ձեռնարկութիւնները կը կրեն տեղական բնաւորութիւն միայն, և հնարաւոր գտաւ արժանահաւատ փաստերի հիման վրա ճշդել, որ Իտալիան գործում է Աւստրո-Ունգարիայի հետ միասին։

Այսօրվայ առաւօտեան խորհրդակցութեանը Բերխտոլդը ընդարձակօրէն զեկուցեց քաղաքական կացութեան մասին, յետոյ կայացաւ բոլոր մինիստրների մտքերի մանրամասն փոխանակութիւն, ըստ որում երևաց, որ տիրում է միանման վերաբերմունք դէպի արտաքին քաղաքականութեան յետագայ ուղղութիւնը։

«Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրեսսէի» արտակարգ յաւելուածում ասված է, թէ դրութիւնը լաւացաւ։ Լրագիրները պնդում են որ Աւստրո-Ունգարիան հաստատ է իր վճիռների մէջ. Սկիւտարը պէտք է դատարկվի անպատճառ։

Բերխտոլդի նախագահութեամբ առ. ժամը 11-ին սկսվեց մինիստրների խորհրդակցութիւնը, որին մասնակցում են միապետութեան երկու մասերի մինիստրները, երկու մինիստր-նախագահները, աւստրիական և ունգարական ֆինանսների մինիստրները։

Բօրսային կոմիսարը առաւօտեան հետևեալ յայտարարութիւնը արեց. «Քաղաքական դրութիւնը առանց փոփոխութեան է. Աւստրո-Ունգարիան առաջվայ նման կանգնած է միևնոյն տեսակէտի վրա, որ մեծ պետութիւնների վճիռները պէտք է իրագործվեն որքան կարելի է շուտով»։

Բուդապեշտ.—«Պէստի-Գիրլապը» խօսում է պատերազմի դէմ, որովհետև Սկիւտարը և Ալբանիան հաց չեն տայ ոչ մի ունգարացու, բայց դիւրութեամբ գերեզմանատուն կը դառնան շատ ունգարների համար։ «Ալկոտմանին» մատնանշում է, որ Բօսնիայում մահմէդական տարրը մօտ է կորստեան, դրութեան տէրերն են սերբերը։ Իսկ ինչ կը լինի Ալբանիայում, ուր արիւնալի զոհերի ու միլիօնների գնով ստեղծվում է մշտական սլաւօնական պահանջների նոր պահեստատեղի։

Սալոնիկ.—Եկաւ 7 շոգենաւ սերբ զօրքերով Սկիւտարի մօտից։

Զագրէբ.—Նորից տեղի ունեցաւ ցոյց միապետութեան քաղաքականութեան դէմ։ Ցուցարարները գրաւեցին Թատրոնի պարտէզը և աղաղակեցին՝ «կորչի խեղկատակ Աւստրիան, կեցցէ Նիկոլայ Թագաւորը»։ Բոլորն էլ կալանաւորվեցին։

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ)

—o—

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Կ. Պոլիս, 5/18 ապրիլ

Օրերու կամ ժամերու խնդիր է երբ թէ հաշտութեան կնքուիլը. նոյն իսկ տասնօրեայ զինադադարի մը խօսքեր կան հրապարակի վրայ, սակայն ստոյգ ու վաւերական ոչինչ կայ։

Շատեր կը կարծեն, թէ դարձեալ յուսախաբում մը պիտի ըլլայ և հաշտութեան խնդիրը պիտի վիժի։

Տուգանքի խնդիրը միակ խնդիրն է, որ անհամաձայնութեան առարկայ է Թիւրքիոյ և բալկանեան պետութեանց միջև։ Եւրոպա ինչպէս միշտ, նոյնպէս և այս պարագային շատ անզօր հանդիսացաւ և չկրցաւ իր խօսքը, ազդեցութիւնն ու հեղինակութիւնը պահել, և չկրցաւ հաշտութեան համար պատրաստել երկու կողմին համար ընդունելի պայմաններ։

Այնպէս որ հաշտութեան խնդիրը դարձաւ պարզապէս հանելուկ մը ու անլուծելի հանգոյց մը։ Ամէն կողմէ հաշտութեան փափագ կայ, Թիւրքիա անոր կըղձայ, Բուլղարիա անոր պէտք ունի, Յունաստան անոր կը տենչայ, Սերբիա անոր կարօտով կը սպասէ, Գարադաղ այլևս անտանելի հարուածի մը ենթարկուած ուժասպառ եղած է, բոլոր Եւրոպա կը փափագի, որ հաշտութիւն ըլլայ, և սակայն անիկա չի կնքուիր։

Անիկա տարօրինակ գաղտնիք մըն է և շատ զարմանալի խորութիւն մը, որուն նմանը թերևս տիեզերական պատմութեան մէջ չէ տեսնուած։

Անիկա ուրիշ կերպով կարելի չէ մեկնել՝ եթէ ոչ այն բազմապիսի նկատումներով և կանխակալ կարծիքներով, զորս բոլոր շահակից կողմերը և անկողմնակալ Եւրոպան ունին հաշտութեան խնդրոյն նկատմամբ։

Այն առեղծուածային խորութիւնները պարզապէս վարագոյրներ են, որոնց տակ խաղցուածները մեզի անծանօթ կը մնան։

Եւրոպա իր միջնորդի դերին՝ անշահախնդիր բարեկամութենէ մը մղուած չէ։ Անիկա իր բարեկամական ծառայութեան փոխարէն կուզէ ապահովել նախ իր միջնորդչէքը։ Սակայն այդ միջնորդչէքին վրայ ալ համաձայն չեն Թիւրքիոյ... բարեկամները, որոնք հաւաքաբար այնքան վեհանձնութեամբ (?) կուզեն Թիւրքիոյ այնքան թանկագին ծառայութիւն մը մատուցանել։

Անոնք, Թիւրքիոյ չար բաղդէն, մէկ հատ չեն, այլ վեց հատ, և ամէնքն ալ առանձին առանձին իրենց իրաւունքը կը պահանջեն։

Թիւրքիա եթէ մէկ անշահախնդիր բարեկամի մը միջնորդչէք մը տալով փոխարինելու ըլլար անոր ծառայութիւնը, անիկա շատ դիւրին պիտի ըլլար. սակայն Թիւրքիոյ միջնորդները վեց ըլլալով, խեղճ Թիւրքիա պարտաւորուած է այդ վեցին ալ ծառայութիւնները փոխարինել։

Եւ այս փոխարինութեան համար ընտրուած միջոցներն են, որ կը յապաղեցնեն [illegible] հաշտութիւնը։

Եւրոպա գէթ տնտեսական գետնի վրայ իր շահերը ապահովելէ յետոյ է, որ հաշտութիւնը կուզէ պարտադրել երկու կողմին ալ, որոնք արդէն յօժար են և պատրաստ։

Պատերազմի արդիւնքը այս կերպով սա պիտի ըլլայ, որ բալկանեան պետութիւնները պիտի վարձատրուին արեան գինով և իրենց գերազանց զոհողութեան ի փոխարէն, մինչ Եւրոպա իր չէզոքութեան համար՝ աւելի մեծ գինով։

Բալկանեան պետութիւնները այս կերպով մասամբ կուսած պիտի ըլլան ի հաշիւ Եւրոպայի, որ թերևս մեծագոյն օգտուողը պիտի ըլլայ այս պատերազմէն։

Անիկա արդէն կը հաստատուի հաշտութեան համար կատարուած բանակցութեանց միջոցին ձեռք առնուած ուղղութենէն։

Դիտեցէք, որ հաշտութեան նախաշաւիղ պայմաններուն համար երբէք համաձայնիլ կարելի չեղաւ, մինչև որ Թիւրքիա և բալկանեան զինակիցները դրամական և տնտեսական խնդիրներու համար եւրոպական պետութեանց և Թիւրքիոյ ու բալկանեան պետութեանց ներկայացուցիչներէն բաղկացեալ ժողովի մը գումարումը սկզբունքով չընդունեցան։

Եւրոպայի շահերը Թիւրքիոյ մէջ միշտ տնտեսական-դրամական դիմակով կը ներկայանան։ Ահագին փոխառութիւններ ըրած է Թիւրքիա Եւրոպայէն, և այդ փոխառութիւնները, բնական է, Թիւրքիա նուաստացուցած են, մանաւանդ իր սնանկութենէն յետոյ։

Այն ելևմտական հակակշիռը, որ իր հանրային պարտուց վրայ դրուած է եւրոպական կառավարութեանց կողմէն, իր քաղաքական անկախութեան տրուած առաջին և գլխաւոր հարուածն է։

Թիւրքիա հիմա աւելի՝ քան երբէք՝ կարօտ է եւրոպական օժանդակութեան, և անշուշտ այդ օգնութեան փոխարէն Եւրոպա իրեն պիտի ապահովէ նոր շահեր։

Մասնաւորապէս գրաւուած երկիրներէն առնուած հասոյթներէն այն մասը, որ յատկացուած էր Եւրոպայի պահանջին վճարման, քաղաքական նոր կացութեան համաձայն, պիտի պակսին և հետևաբար պիտի վտանգուին Եւրոպայի շահերը։

Բալկանեան պետութիւններն առաջ այդ բաժինը վճարելու յանձնառու եղան, սակայն պատերազմական տուգանքի խնդիր յարուցանելով՝ այդ հատուցումը ինքնին կը ջնջուի։

Եւրոպա ամէնէն առաջ իր շահերը ապահովելու համար Պարիզի ելևմտական դեսպանաժողովը գումարելու որոշումը տուաւ։

Հոն տրուելիք որոշումները Թիւրքիոյ ճակատագրի հետ աւելի մեծ առնչութիւն ունին և աւելի շահագրգռական են, քան թէ Լոնդոնի դեսպանաժողովին որոշումները, որոնք աւելի բալկանեան ժողովուրդները շահագրգռելու բնոյթ պիտի ունենան։

Հաւանօրէն Եւրոպա Պարիզի դեսպանաժողովին միջոցաւ պիտի հարկադրէ ու պարտադրէ ելևմտական հակակշիռը Թիւրքիոյ վրայ, և Թիւրքիա պիտի պարտաւորուի ընդունիլ, քանի որ արդէն անձնատուր եղած է Եւրոպայի, և այդ ճանբուն կէսին վրայ կանգ առնելու կարող չէ։

Եւ այս ճանբան արդէն լայն է ու ընդարձակ։

Ելևմտական կօնտրօլը, բնական է, նախանշանը պիտի ըլլայ քաղաքական կօնտրօլի, որ միայն Թիւրքիոյ վերականգնման ու վերանորոգման կրնայ նպաստել։

Առանց անոր՝ շատ հաւանական է, որ Եւրոպայի համար արևելեան խնդրոյ մտադրումը միշտ մտատանջութիւն պատճառելէ չպիտի դադրի։

Հայորդի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԽԱԲՐԻԿՆԵՐ

Ադանա, 5/18 ապրիլ

Այստեղի նորութիւնները դժբաղդաբար մխիթարական չեն. գաւառին ամէն կողմերէն խուլ շարժումներու յամառ տարաձայնութիւնք է, որ կը լսուին, օրը օրին աւելի շեշտուած և յուզումնառիթ։

Անցեալները Սելևկիոյ կողմը, յունաբնակ գիւղի մը մէջ ժանդարմները կաֆէէն դուրս կանչելով երկու յոյն՝ զանոնք գիւղէն քիչ մը անդին տանելով կը սպաննեն։

Ասդին Իսլահիէի մօտերը կը սպաննուի, անյայտ ձեռքերէ, հայ ժանդարմ մը։ Կասկածի վրայ բռնուած են, կըսուի, կարգ մը մահմեդականներ։

Նոյն շրջանին մէջ վերջերս սպաննուած կը գտնուին երեք մահմեդականներ, որոնց իբր հեղինակ կը կասկածի կառավարութիւնը հասան-բէյլիցիները։

Իմացուեցաւ, որ երկու անծանօթ թիւրքեր, որոնք կը կասկածուի թէ կօմիտէին կը պատկանին, վերջերս Ադանայի կարգ մը կողմերը պտտելու ելած են շատ կասկածելի նպատակներով։ Այսպէս այցելելէ վերջ Օսմանիէի (Ջէբէլ-Բէրէքէթ), Բաղչէի, Համիտիէի և այլ շրջանակները, անոնք գացած են նաև Սիս, ուր յատուկ տեսակցութիւններ ունեցած են իթթիհատական նոր կառավարիչին հետ և տեղւոյն կօմիտէի ծանօթ թիւրքերուն ընկերակցութեամբ այցելած են այն ամէն վայրերն ու գիւղերը, ուր տեղւոյն հայերը, անցեալ կոտորածի դէպքերուն, կրցած էին ինքնապաշտպանութեան կռիւը մղել։ Այդ անծանօթ անձինք, որոնք իբր շրջուն վաճառականի հանգամանք տուած են իրենց, այցելած են նաև այդ կողմերը վերջին ջարդերուն մէջ ամէնէն շատ չարիքներով փայլող գիւղերն և խորհրդակցութիւնք կատարած են...։

Ասոնց վրայ, ահա, մօտաւոր նոր ջարդերու շշուկ մըն է, որ կը փրթի, թիւրք [illegible] դեան ամէն խաւերու մէջ, և որ անուշադիր չեն մնար մինչև իսկ հիւպատոսական շրջանակներուն։

Իրաւ է թէ այս ծանր կասկածները արդարացնող դէպքեր չեղան ցարդ, բարեբաղդաբար, բայց արդէն անստոյգ կացութիւնը՝ մեր դժբաղդ երկրին՝ նորէն ծանրացաւ։ Կըսուի թէ այս մասնայատուկ առաքելութիւնը իր դժոխային ծրագիրներուն իրագործման պիտի ձեռնարկէ, երբ մօտալուտ հաշտութեան կնքումէն ետք Պոլսոյ երիտասարդ թիւրք կառավարութիւնը ինկնայ ընդդիմադիրներուն ձեռքը։

Բսել է թէ—ինչ որ միշտ կրկնած ենք—մենք հայերս է, որ պիտի տուժենք իրենց կուսակցական հակառակութեան հետևանքները և մենք պիտի ըլլանք իրենց արիւնոտ ծրագիրներուն զոհը։

Եթէ, ինչպէս ըսինք, այս կասկածները արդարացնող դէպքեր չեղան, բայց դէպքերու հասնելու մաս մը մնացած խնդիրներ ծագած են Հաճըն, ուրկէ սակայն, մինչև այս տողերը գրելս, ստոյգ և մանրամասն լուրեր կը պակսին։

Վեհափառը, որ ցարդ հոս, Ադանա, կը գտնուի, երեք օր առաջ Հաճընի առաջնորդական տեղապահէն հեռագիր մը ստացաւ, որով կիմացնէ, թէ զինուած ժանդարմներէն մեծ մասը փողոցներու մէջ կանանց վրայ և ուրիշ շատեր ալ շուկայի մարդոց վրայ յարձակում գործած են, առանց ոևէ պատճառի։ Հեռագիրը կը յարէ, թէ ժողովուրդը յուզուած է, կեանքի ապահովութիւն չը կայ և մանաւանդ բնաւ վստահիլ կարելի չըլլալուն ժանդարմներուն, կօմանդանին և փօլիսներուն՝ կը խնդրէ անյապաղ միջոցներ ձեռք առնել։

Իրաւ է թէ այս հեռագրին, որ իրիկուան տրուած է անկից, առտուն ուրիշ մը կը յաջորդէ, յայտնելով թէ ժողովուրդը իր հաւատարմական զգացմանց մէջ անվկանդ՝ յուզումը դադրիլ սկսած է, և սակայն կը խոստանայ մանրամասնութիւնը նամակաւ գրել վեհափառին և կը խնդրէ չմոռնալ զիրենք։

Այս վերջին հեռագրին անկապ հանգամանքը աւելի կը շեշտէ անորոշութիւնը, և յայտնի կըլլայ, որ ամբաստանուած կառավարութեան պաշտօնէից ստիպումին տակ տրուած է, ապա թէ ոչ գիշերի մը մէջ այդպէս յետակոչ հեռագիր մը արդարացնող պարագաներ տեղի չէին կրնար ունենալ։

Առաջնորդական փոխանորդին այս հեռագիրը նմանօրինակ կերպով կը հաստատէ նաև Հաճընի բողոքական միսիօնարութիւնը։

Լսեցինք, որ կուսակալը շատ պաղ պատասխան մը տուած է առաջնորդին, այս մասին անոր ըրած դիմումներուն առթիւ։

Երէկ հոս եկաւ նաև ֆրանսական հիւպատոսը Մերսինէն և տեսակցեցաւ կառավարութեան հետ, կը կարծուի այս խնդիրներով։

Այնպէս կը թուի, թէ եւրոպացիները չեն ուզեր, որ խնդիրներ ծագին գաւառաց մէջ, և թէ հետզհետէ Մերսին ժամանող ֆրանսական և գերմանական զրահանաւերուն հրամանատարները խիստ և համբերատար ազդարարութիւնք ըրած են կառավարութեան։ Բայց խնդիրն այն է, թէ կառավարութիւնը բաւական ոյժ և ազդեցութիւն ունի՞ կարգ մը մութ ազդեցութեանց չարիքները չէզոքացնելու համար։ Եւ երբ կառավարական անարշի մը կը տիրապետէ, կարելի պիտի ըլլա՞յ ծրագրուած չարիքներու դէմը առնել։ Ահա կացութիւնները...։

Այս շշուկները անգամ մը ևս ցուցալիօրէն երևան բերին, թէ մեր թիւրք և իսլամ հայրենակիցները եղած և անցած այս դժբաղդ դասերէն ոչինչով օգտուած չեն։ Անոնք ի վիճակի չեն ըմբռնելու, որ իրենց այդ խելքովն էր, որ տուին Ռումէլին և միևնոյն խելքովն ալ կրնան վտանգել Անատոլուն։

Երևան կելլէ նաև, որ թիւրք կուսակցութիւնքը, իրենց անձնական և կուսակցական շահերուն և աթոռներուն համար, պիտի չը վարանին մինչև իսկ ամբողջ երկիրը հրդեհել...։

Եթէ նոր բան մը չէ մեր այս հաւաստումը և հաստատումը, չի դադրիր ըլլալէ սակայն ցաւալի։ Ինչո՞ւ դուրսերը փնտռել մեր երկրին թշնամիքը, երբ անոնց մեծագոյնը և մեր երկրի կործանման տարրերը մեր մէջն իսկ են, և մեր մէջ, ու երկրին բաղդը իրենց ձեռքն ունեցողները։ Ափսոս մեզի, ափսոս այս երկրին։

Դիտող

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Վան, 22 մարտի

Նախորդ թղթակցութիւններիցս մէկում հաղորդել էի քաղաքիս փողոցներից մէկում առաջացած կռիւը, հրացանների պարպումը և դրա հետևանքով ալաշկերտցի դասալիք մի զինուորի սպանութիւնը և ուսուցիչ Հայկ Տէր-Մկրտիչեանի վիրաւորվելը։ Դրանից յետոյ կառավարութեան ջանքերն ու կատարած խուզարկութիւնները՝ գտնելու յիշեալ ուսուցչին ու նրա եղբայր Երուանդին—որի արձակած գնդակից, ասում են, սպանվել է հայ զինուորը—անցան անհետևանք, որով մինչև այժմ ոչ մի ձերբակալութիւն չէ եղել։ Ընդհանուր կարծիքն այն է, թէ յիշեալ եղբայրների վրա կատարված յարձակման նպատակը եղել է անհնար դարձնել «Վանտոսպ» թերթի հրատարակութիւնը, որի գրաշարն ու սրբագրիչն էին նոյն երկու եղբայրները, թէև թերթը նորից հրատարակվում է՝ աջողելով գտնել ուրիշ դիւրութիւններ։ Սա աւելի քան բարբարոսութիւն է, որը չը պիտի թոյլ տայ իրան անել մի ժողովուրդ, որ իրան համարում է Արևելքի ամենակուլտուրական ժողովուրդն ու քաղաքակրթութեան ռահվիրան, և մի կուսակցութիւն, որ համարում է իրան «հայ ժողովրդի ամենակենսունակ տարրը»։

Մենք չենք հաւատում, որ Դաշնակց. կուսակցութեան կողմից ուղղակի որոշված ու թելադրված լինեն այսպիսի վայրենի յարձակումներ, որոնց նպատակը նոյնպէս չենք հաւատում որ եղած լինի սպանելը։ Բայց կուսակցութիւնը մի այնպիսի մթնոլորտ է ստեղծել, որ այսպիսի յարձակումներ, վայրենութիւններ կարող են պատահել և պատահում են նոյն իսկ ինքնաբերաբար ամեն մէկ քայլափոխում, ամեն մէկ ընկերի կամ խմբի կողմից. իսկ սա աւելի վատ է, որովհետև ապացուցանում է, որ կուսակցութիւնը զուրկ է կարգապահական ոգուց, դիսցիպլինայից, իսկ ընկերները նախապաշարված են ցաւալի մտորումներով. յանցաւորը նրանք են, որ առաջ են բերել այս ախտաւոր մթնոլորտը։

Օրինակ՝ տեղիս «Աշխատանք» թերթը, որ «Վանտոսպի» երևումը չողջունելուց բացի՝ նոյն իսկ նրա անունը չէ բարեհաճում թէկուզ յիշել իր թերթում, այլ բաւականանում է «տեղական մի թերթ» ասելով, այս վատ յարձակումը նշաւակելու փոխարէն՝ գրել էր, որ փողոցում ցեխի ու ճանապարհի նեղութեան պատճառով մի ինչ-որ հրմշտուք է պատահել, որից առաջացել է ծեծ և ապա կրակ ու սպանութիւն։ Ծիծաղե՞լ արդեօք թէ՞ ցաւել այս սկանդալի վրա։

Երբ մի հասարակական գործիչ, մի հրապարակախօս հրապարակախօսութիւններում, բեմում, մամուլում այն տեսակ մտքեր է յայտնում, թէ մենք կոխում անց ենք կենում թէկուզ մեր հակառակորդների դիակների վրայից, թէ մեր գնդակները պիտի

ծակեն նրանց սիրտը, որոնք կը համարձակվեն մեր առաջադիմութեան ուղին փակել իրանց հակառակութեամբ, էլ ինչո՞ւ զարմանալ, որ Մարմետ գիւղում մի ինչ-որ Ղազար խփում-սպանում է մի խեղճ գիւղացու իրանց ժողովներին չը գալուն համար, իսկ ուրիշներն էլ ամեն գնով մի թերթի հրատարակութիւնն են ուզում խափանել այն պատճառով, որ նա տարբեր ուղղութեան, տարբեր դրօշակի թերթ է։ Ոչ, պարոններ, սա ամօթ է, սա չէ համեմատվում այն կուլտուրային, որով պարծենում ենք. այսպիսի վանդալութիւններ մեզ յիշեցնում են վայրենի, անքաղաքակիրթ ժողովուրդների մակարդակը, որոնցով շրջապատված լինելու համար ցաւում, բողոքում ու լուսաւորեալ աշխարհի դատաստանն ու գութն ենք խնդրում. պէտք է վերջ ունենան այս սկանդալները։

Չը գիտենք, թէ «Бирж. Вѣд.» լրագրի թղթակից Օլգենին, որ յիշեալ սպանութեան ժամանակ քաղաքումն էր և մեր այս խայտառակութեան ականատես եղաւ, ինչ տպաւորութիւն ստացաւ այդ դէպքից. նա, որ Թիւրքահայաստան անցել էր հայկական հարցը ուսումնասիրելու, հայերի ձեռքով եղած հրէշութիւնները միայն տեսաւ։

Մտրակ

ԲԻԹԼԻՍԻ ԴԷՊՔԻ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐԸ

«Մշակի» 82-րդ համարում մենք, քաղելով «Бирж. Вѣд.»-ից, համառօտակի հաղորդեցինք Բիթլիսում վերջերս տեղի ունեցած հայ-քիւրդական ընդհարման և լարված տրամադրութիւնների մասին։

Այդ դէպքի առիթով ահա թէ ինչ մանրամասնութիւններ է ստացել Բ. Դուռը պաշտօնական վարչութիւնից և թոյլատրել թերթերին հրատարակել։

Մենք առաջ ենք բերում այդ մանրամասնութիւնները՝ քաղելով «Բիւզանդիոնից»։

Բիթլիսէն պատրիարքարան ղրկուած և անկէ ալ առնուելով հայերէն թերթերու մէջ հրատարակուած էր, թէ ոճրագործը անծանօթ սպանութիւն մը հայոց վերագրուելով՝ Թիւրքերը յուզուեցան և վիրաւորեցին չորս հոգիներ, թէ ժողովուրդը ահ ու դողի մէջ է։ Այս մասին Բիթլիսի կուսակալութենէն հասած տեղեկութեան մէջ կըսուի, թէ տակաւին խուլ թիւնը անծանօթ պատճառով մը բիթլիսցի Մակդադ անունով մէկը սպանուած է նոյն տեղացի Արմօ, Լևոն, Աբրամ, Գաբրիէլ, Մանուկ, Վարդան, Բարսեղ, Ցովսէփ և Աւետիս անուն ինը հայերու կողմէ։ Այս դէպքին վրայ սպանեալին՝ ազգականներն ու պարագաները յուզումի կը մատնուին, և առատ կանուխ ժողովրդային հոծ բազմութիւն մը կառավարչատան առջև գալով կը պահանջէ սպանութեան հեղինակը խստիւ պատժել։ Կառավարութիւնը կը պատասխանէ, թէ պէտք եղած միջոցները ձեռք պիտի առնուին, արդէն իսկ հեղինակներէն ումը ձերբակալուած և բանտարկուած ըլլալով։ Այս պատասխանին հակառակ, խռնուած բազմութիւնը իր ագխութենէն պահանջած է, որ ոճրագործը անմիջապէս կախաղան հանուի, հակառակ պարագային սպառնալով որ սպանեալին դիակը կառավարչատունը պիտի թողուն ու հեռանան։ Կառավարութիւնը այս սպառնալիքներուն վրայ պէտք եղած միջոցները ձեռք առնելով կը ցրուէ բազմութիւնը, որ իր հետ տանելով դիակը կը թաղէ զայն։

Այսու հանդերձ քաղաքին հեռաւոր մէկ վայրը սպանեալին մարդոցմէն երեք հոգի ոճրին հեղինակներէն դեռ չձերբակալուած Աւետիսին հանդիպելով՝ զայն, ինչպէս նաև անոր պատուոյն փութացող կինն ու մայրը և ուրիշ անձ մը կը վիրաւորեն։ Կառավարութիւնը այս դէպքը լսելուն պէս կը ձերբակալէ երկու վիրաւորողները. միայն մէկը կը յաջողի փախչիլ, սակայն ձեռնարկուած է զայն ալ ձերբակալելու։ Հասած հեռագրական այս տեղեկութեան վրայ՝ յանձնարարուեցաւ տեղւոյն իշխանութեանց, որպէս զի դէպքը իր մանրամասնութեամբ քննուի, արդարութիւնը գործադրուի և Աւետիսը վիրաւորող երրորդ անձը ևս անպայման ձերբակալուի ու դատարան յանձնուի և վերջին ծայր հոգ տարուի անդորրութեան։

Ի լրումն վերոյիշեալ հաղորդագրութեան՝ հարկ ենք համարում առաջ բերել Բիթլիսի առաջնորդի հետևեալ հեռագիրը, որ խրկուած է պատրիարքարանին ապրիլ 2-ին.

Կուսակալին տուած ապահովութեան վրայ շուկան մասամբ բացուեցաւ։ Բուն ոճրին իբր մեղսակից բանտարկուեցան վեց հայեր։ Մեր վիրաւորեալներուն ոճրագործները դեռ չեն ձերբակալուած։ Միայն եօթ այլազգիներ իբր խուժանավար բանտարկուեցան։ Ժողովուրդը վախի մէջ է։

Պատրիարքարանը այս հարցի առիթով քանիցս դիմումներ է արել Բ. Դրան, իսկ վերջինս այդ դիմումներին որպէս պատասխան յայտնում է միշտ, թէ ինքը հայաբնակ նահանգների համար բարեկարգիչ յանձնաժողով կազմելու նպատակով ծրագիր է ներկայացրել մինիստրների խորհրդին, թէ այդ յանձնաժողովի հայ անդամները հրաժարվում են ստանձնել իրանց առաջարկվող պաշտօնը, թէ այդ ծրագիրն առաջարկվել է սուլթանին ի վաւերացումն և այլն։

Այդ ծրագրի գլխաւոր տրամադրութիւններից մէկն էլ լինելու է ոստիկան-զինուորների վերակազմութեան խնդիրը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԼԻՒԿՈՎԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

III

Երիտասարդ Թիւրքերը, ղեկավար դառնալով օսմանեան պետութեան գործերին՝ յատուկ ուշադրութիւն դարձրին պետութեան քայքայված վիճակի վրա և համոզվեցին, որ օսմանեան զօրքը շատ անբաւարար վիճակի մէջ է։

Ճիշդ է, թիւրքական զօրքը վայելում էր հռչակ, իբրև լաւ կռւող և անձնուէր ռազմիկներ, բայց զինւորական գործը կարիք ունէր մեծ բարենորոգութիւնների։

Օսմանեան զօրքը, որ Աբդիւլ Համիդի ժամանակից գտնվում էր գերմանական ռազմագէտների հսկողութեան տակ, ստացաւ նոր հրահանգիչներ. բայց ժամանակը շատ քիչ էր լուրջ բարեփոխութեան և վերակազմութեան համար։ Եւ ահա ներկայ բալկանեան պատերազմի համար նա հանդիսացաւ դեռ ևս անպատրաստ։

Օսմանեան զօրքը սահմանադրութիւնից յետոյ ստուարացաւ քրիստոնեայ զինւորներով. բայց ընդհանուր առմամբ շատ քիչ բան շահվեց իրականութեան մէջ, որովհետև քրիստոնեաների մասնակցութիւնը բաւական չէր ծանրութեան նժարը փոխելու համար և միւս կողմից քրիստոնեաների մուտքը զօրքի մէջ դեռ չէր կարող ամեն մի դէպքում համարվել նպաստաւոր։

Թիւրք ռազմական գործողները գիտէին իրանց պակասութիւնները. օրինակ՝ Շէֆքէթ-փաշան, վերահսկու լինելով օսմանեան զօրքի գործերին, եկել էր այն եզրակացութեան, որ զօրքի 80% վատ է մարզված։

Միևնոյն ժամանակ պարզվեց, որ համիդեան սպանիչ ռէժիմի օրերով քայքայված պետական կեանքը առաջ էր բերել անիշխանութիւն ամեն մի տեղ, ամեն մի գործում։

Եւ ահա ինչու օսմանեան զօրքի նահանջումը և պարտութիւնը կատարվեց այնքան արագ, որ թիւրք քաղաքագէտները ժամանակ չունեցան պատերազմի ընթացքում դիմադրել և պատկառելի ուժ պատրաստել պատերազմական բեմ հանելու համար։

Թիւրքիայի այդ ատրիճան քայքայված լինելը անակնկալ մի հանգամանք էր ոչ միայն օսմանեան լաւատեսների, այլ և այնպիսի պետութիւնների համար, ինչպիսին են Գերմանիան և Աւստրիան։ Եթէ Աւստրիան կարողացած լինէր նախատեսել կռւող ուժերի համեմատական ուժը, նա կը շտապէր ուղարկել իր զօրքերը դէպի Նովո-Բազարեան սանջակը և իրավէս գրաւել նրան։

Հաշւի չէր առնված Եւրոպայի կողմից և այն, որ նախ պատերազմի դաշտում բալկանեան պետութիւնների կողմն էր տեղական ազգաբնակութիւնը, և երկրորդ՝ զանազան ազգութիւններ, որոնք մինչ այդ եղել են միմեանց հակառակ և խանգարող, միացել են մի ընդհանուր սուրբ պատերազմով դարաւոր թշնամու դէմ, որը չը կարողացաւ երբէք հասկանալ իր դրութեան ճգնաժամային բնոյթը և շարունակեց իր աւերիչ, ինքնակործան քաղաքականութիւնը մինչև ներկայ ճակատագրական իր պարտութիւնը։

Այնուհետև Միլիւկով անցաւ բալկանեան պատերազմի ժամանակ հանդէս եկած քաղաքական հարցերին, բօլգարների, սերբերի, յոյների, չէրնօգօրցիների և ռումինների յարաբերութիւնների խնդրին, այլ և արեց մի քանի ակնարկներ Ասիական-Թիւրքիայի ներկայ վիճակի և նոր հանդէս եկող հարցերի մասին։

Դասախօսութիւնը ընդունվեց բուռն և ջերմագին ծափահարութիւններով։

Ա. Ք.

ՄԻ ՆՈՐ ՍՈՒՐԲ

Ռուսաց սրբազան սինօդը այս ապրիլի 13-ին, Զատկի աւագ-շաբաթ օրը, հրատարակել է մի շրջաբերական, որով յայտարարում է, թէ որոշել է մայիսի 12-ին, կիրակի, դասել ռուսաց-ուղղափառ եկեղեցու սուրբերի շարքում երջանկայիշատակ Գերմօգէն պատրիարքին և յայտարարել այդ ի լուր ընդհանրութեան։ Թագաւոր Կայսրը հաստատել է այդ որոշումը այս ապրիլի 4-ին։

Պատրիարք Գերմօգէնը նշանաւոր է ռուսաց եկեղեցու և ազգի պատմութեան մէջ իր սուրբ կեանքով և նահատակութեամբ։

Պատրիարք Գերմօգէնին սուրբերի շարքը հռչակելու հանդիսաւոր ակտը կը կայանայ Մոսկվայում, մայիսի 12-ին, միտրոպոլիտներ Վլադիմիրի և Մակարի ձեռքով։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Անզգուշութեան զոհ

Հին-Նախիջևան, 16 ապրիլի

Ամսիս, 14-ին Հին-Նախիջևանի երկաթուղային կայարանում տեղի ունեցաւ մի ցաւալի դէպք։

Կայարանապետի երկու օգնականները այցելում էին իրանց ծանօթների տներն ու շնորհաւորում պատկական տօնը։ Կէս օրից յետոյ Սիչօվի տանը հաւաքվել էին շատ հիւրեր. ներս են մտնում և կայարանապետի երկու օգնականները, երկուսն էլ գինով տրամադրված։ Աւագ օգնական Անդրէևի աչքին ընկնում է պատից կախված որսորդական հրացանը։ Վերցնելով՝ ասում է, թէ այդ հրացանը երբեմն իրանն էր, վիճակախաղում Սիչօվին է ընկել։ Սկսում է հրացանը դէս ու դէն շարժել. յանկարծ որոտում է հրացանը, գնդակը խրվում Մաքսիմ Բուրլիի կուրծքը և տեղն ու տեղը սպանում։ Համգուցեալը թողեց երիտասարդ ամուսին, երեք մանկահասակ զաւակներ՝ ողբալի վիճակում։

Դէպքը խիստ ցաւալի տպաւորութիւն թողեց կայարանի բոլոր ծառայողների վրա։ Քաղաքում շատ շատերը նոյնպէս ափսոսում են Մաքսիմ Բուրլիի անակնկալ մահը։ Համգուցեալը բարի անուն էր հանած։

Ա. Տէր-Ստեփանոսեանց

Ցաւալի դէպք

Զաքաթալա, 15 ապրիլի

Զատկի առաջին օրը մեզ մօտ շատ խաղաղ ու ուրախ անցկացաւ. քաղաքումս մի այնպիսի ցաւալի դէպք չը պատահեց. սակայն, այսօր, ամսիս 15-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, մի այնպիսի սոսկալի սպանութիւն տեղի ունեցաւ, որը ցնցեց ամբողջ հասարակութեան բոլոր խաւերի զգայուն սրտերը։

Շրջանիս դատարանի գործավար Նիկոլայ Լեօվշինը երկու գնդակի հարուածով սպանեց այստեղ շրջանիս բանտերի բանտապետի օգնական Օլիմպիյ Նիկիտիչ Դեմեռոսկայ[illegible]։

Ջարդարարը թէև սիրում ու յարգում էր իր զոհին, բայց նրա սիրային յարաբերութիւնը իր կնոջ հետ ստիպեց այդ սոսկալի եղեռնագործութիւնը կատարելու։

Սպանվածը ահագին ընտանիքի տէր է և ապրելու ոչ մի միջոց չէ թողել։

Երկուսն էլ զոհեր են։

Սօյզաղէ

Դպրոցական շէնքի հիմնարկէք

Ղըլը-Արխաղ, 9 ապրիլի

Ինչպէս արդէն հեռագրված էր «Մշակին», կիրակի, ապրիլի 7-ին, Ծաղկազարդի օրը պատարագից յետոյ՝ տեղի ունեցաւ տեղիս ծխ. դպրոցի շինութեան հիմնարկէքը եկեղեցու բակում։ Դրանից առաջ հոգաբարձութիւնը ծխ. ժողով կայացրեց, որտեղ դպրոցական շինութեան հարցը բազմակողմանի քննութեան ենթարկելուց յետոյ ընտրվեց 9 հոգուց բաղկացած «շինարար մասնաժողով», որին և յանձնարարվեց՝ հասարակութեան հետ ձեռք-ձեռքի տուած ջանադիր լինել նուէրներ ստանալու և գեղեցիկ նպատակը իրագործելու։

Այսպիսով, սկիզբ դրվեց հասարակական-կուլտուրական հիմնարկութեան, որի հարցը տարիներից ի վեր ծեծվում էր տեղիս հայ գաղութի մէջ և որը միշտ էլ մնում էր օդից կախված։ Այդ մասին մենք նոյնպէս առիթ ենք ունեցել քանիցս արտայայտվելու «Մշակի» էջերում անցեալ տարիները։ Այժմ անհուն ուրախ ենք՝ ականատես լինելով համակրելի գործի սկզբնաւորութեանը։ Շնորհաւորելով Ղըլը-Արխաղի հասարակութեանը, անկեղծօրէն մաղթում ենք աջողութեամբ պսակել սկսած վեհ գործը։

Մենասր-Միրաժ

Դպրոցական էկսկուրսանտներ Էջմիածնում

Վաղարշապատ, 19 ապրիլի

Վաղարշապատը զարդարվել է խայտաբղէտ տարազի հագնված էկսկուրսիայի եկած զանազան դպրոցների աշակերտներով։ Էկսկուրսիայի էին եկել Երևանի քաղաքային դպրոցի աշակերտները իրանց մի քանի ուսուցիչներով, ուսուցչական սեմինարիայի աշակերտները, թւով 30 հոգի, իրանց դիրեկտօրի և ուսուցիչների հետ։ Այստեղ էին նաև Ներսիսեան դպրոցի Զ. դասարանի աշակերտները թւով 24 հոգի ուսուցիչ Շահնազարեանի առաջնորդութեամբ։ Սրանք Մեծ-Ղարաքիլիսայից մինչև Դիլիջան անցել են կառքով, իսկ վերջինից մինչև Սևան ոտքով, որտեղ մնացել են երկու օր և դիտել են բոլոր հնութիւնները։ Ապա այդտեղից կառքերով եկել են Քանաքեռ, Երևան և ապա ոտքով Գեղարդ, Գեառնի, Դվին, Արտաշատ, Ղամարլու, Խորվիրապ և Էջմիածին։ Խօսվում էր, որ այստեղից էլ գնալու են կառքով Օշական, Աշտարակ, Յովհաննավանք, Սաղմոսավանք, ապա Անի, Ալէքսանդրոպոլ և Թիֆլիս։ Ինչպէս իմացանք, Երևանի փոխ-թեմակալ Խորէն եպիսկոպոսը սրանց մեծ աջակցութիւն է ցոյց տուել, և բոլորը գոհունակութեամբ էին յիշում թեմակալի անունը։ Էկսկուրսանտները ներկայացան ազգիս Վեհափառ Հայրապետին և դիտեցին բոլոր սրբավայրերը։ Բոլորը հիւրասիրվեցին Մայր Աթոռի հաշւին ճեմարանի սեղանատանը։

Վ. Ք. Ադաղաբեան

Ուսուց. համագումար

Երևան, 18 ապրիլի

Այստեղ, ամսիս 16-ից, թեմական դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ ուսուցչական համագումար, որ շարունակվելու է մինչև ապրիլի 20-ը։ Երէկ, առաւօտեան, Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի տեսչուհի տիկին Ամատունին տուեց փորձնական դաս ռուսաց լեզուից։ Նիւթն ընտրված էր «Москва» ստանաւոր ընթերցանութեամբ, պատմուածքով և բառերի բացատրական մասերով։ Եղան ընդդիմախօսներ, որոնց, ըստ էութեան, պատասխանեց տիկինը։ Նոյն օրը երեկոյեան տեսուչ Տ. Ռաշմաճեան տուեց մի դասախօսութիւն «Մանուկների ստեղծագործող ոգին» թեմայով։ Նիւթն այնքան հետաքրքրութիւն էր ներկայացնում և մանկավարժական տեսակէտից նորութիւններ, որ ուսուցիչներին վրա հաճելի տպաւորութիւն թողեց։ Դասախօսը վարձատրվեց բուռն ծափահարութիւններով։

Գ. Բալասանեան

ՄԻԼԻՒԿՈՎԻ ՀԵՏ ՊԱՏԱՀԱԾ ՄԻՋԱԴԷՊԸ ԲԱԳՒՈՒՄ

Ինչպէս յայտնի եղաւ, Պետական Դումայի անդամ Պ. Միլիւկովը նախ քան Թիֆլիս գալը իր դասախօսութիւնը՝ «Թիւրքական ճգնաժամը և բալկանեան դաշնակցութիւնը» թեմայով՝ կարդաց Բագւում Գրական-Գեղարուեստական Խմբակի հրաւէրով։

Բագւի լրագրների ասելով, հէնց որ ամբիոնում երևացել է դասախօսը, ստուդենտ-օրերայի մահմեդական ինտելիգենտները աղաղակել են. «Դուրս, դուրս»։ Սակայն այդ աղաղակների ու սուլոցների չնայած ներկայ եղողների ճնշող մեծամասնութիւնը ընդունել է Միլիւկովին բուռն ու երկարատև ծափահարութեամբ, նաև «բրաւօ» աղաղակներով։

Միլիւկովը, բոլորովին հանգիստ, ասել է հետևեալը. «Պարոններ, շնորհակալութիւն յայտնելով ողջոյնների համար, չեմ կարող լռել հակառակորդների մասին։ Իմ դասախօսութեան թեման կենսաթրթիռ է, և ոչինչ զարմանալու բան չը կայ, եթէ այստեղ գտնվում են ինձ հետ ոչ համամիտ անձինք։ Բայց գոյութիւն ունեն սեփական հայեացքներն ու տրամադրութիւնները արտայայտելու զանազան եղանակներ, և ես շատ եմ գնահատում իմ քննադատներին, որոնց սակայն վայել չէ դիմել կուլտուրական մարդկանց անհամապատասխան միջոցների (ձայներ «բրաւօ»)։ Ես հանդէս եմ գալիս մի կուսակցութեան դրօշակի տակ, որ ձգտում է բոլոր ազգութիւնների հաւասարութեան, որ թոյլ չէ տալիս, որպէսզի մի ազգութիւն վիրաւորէ մի ուրիշ ազգի ազգային զգացմունքները (ձայներ «բրաւօ»), և ինձանից, յոյս ունեմ, կարելի է սպասել անկեղծ ու օբիէկտիւ վերաբերմունք դէպի իմ շօշափելիք հարցերը»։

«Баку» լրագրի ասելով, այդ յայտարարութիւնը թողել է ցանկալի տպաւորութիւն. թէ սուլոցները և թէ աղաղակները դադարել են և ամբողջ հասարակութիւնը լսել է դասախօսութիւնը խորին լռութեան մէջ։

«Каспій»-ն հաղորդում է, որ նախ քան դասախօսութիւնը Միլիւկովին այցելել է քաղաքապետի կարգադրութեամբ ոստիկանապետի օգնական փոխ-գնդապետ Դուբովը, որ և մատնանշել է դասախօսին, թէ ցանկալի է խուսափել որևէ սուր եղրակացութիւնից՝ Թուրքերի ազգային կրքերը բորբոքելուց խուսափելու համար։ Դրան Միլիւկովը պատասխանել է, որ իր ճառը ամբոխի համար չէ... (?) [illegible] հասարակութեան համար վիրաւորական լինել չէ կարող։ Նոյնը նա կրկնել է դասախօսութեան դահլիճում ոստիկանապետ Կաւէշնիկովի տուած խորհրդին։ Միևնոյն ժամանակ ոստիկանապետը նախազգուշացրել է դասախօսութիւնից առաջ մահմեդական ինտելիգենտներին՝ չը դիմել էկսցեսների։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Ապրիլի 17-ին Բագու է եկել և պաշտօնապէս ընդունվել է առևտրի մինիստր Տիմաշևը, որ նայելու է բոլոր նաւթահանքերը։

✦ Երէկ վաղ առաւօտից սկսվեց Սպիտակ Ծաղկի տօնը։ Պէտք էր տեսնել թէ ինչպէս գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչները զամբիւղներով լի ծաղիկներով և տուփերով ոգևորութեամբ պատվում էին քաղաքի փողոցներում և հանդիպողին ծաղիկ առաջարկում։ Ի հարկէ մերժում չը կար։ Առանձնապէս «առևտուրը» առատ էր, հասոյթի տեսակէտից, քաղաքային տան դրան մօտ, Երևանեան հրապարակի և Վօրօնցովի արձանի մօտ շինված կիօսկներում։ Լոյս ապրիլի 20-ի գիշերը եկած անձրևը զովացրել էր հետևեալ օրվայ օդը։ Ժամը 10-ից քաղաքի զանազան մասերում սկսեցին նուագել նուագախմբեր, իսկ կէսօրին սկսվեց ծաղկազարդ աւտօմօբիլների և կառքերի շքերթը, որ իր գեղեցկութեամբ գրաւել էր ազգաբնակութեան հետաքրքրութիւնը։ Տուփերի բանալը և դրամի հաշուելը կը սկսվի վաղվանից քաղաքային վարչութեան մէջ ժամուլի ներկայացուցիչների ներկայութեամբ։

✦ Այսօր փակվելու է թռչնապահական ցուցահանդէսը (Միքայէլեան փողոց. բժիշկ Կարապետեանի այգում)։

✦ Այսօր, կիրակի, Թիֆլիսի Արտիստական Ընկ. ամառային այգում (Միքայէլեան փողոց № 117) կայանալու է յօգուտ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան գարնանային մեծ զբօսանք հետաքրքրական ծրագրով։ Ի միջի այլոց յայտնի ձեռնածու (ֆօկուսնիկ) Գօրանօ ամուսինները տալու են հետաքրքրական ծրագրով սէանս։ Երգելու է տղայոց և օրիորդաց երգեցիկ խումբը, լինելու է կաֆէ-կօնցերտ, որի ժամանակ նուագելու է լարանուագային խումբը։

✦ Կովկասի փոխարքայի դիւանապետ հօֆմէյստէր Պետերսօնը ապրիլի 19-ին մեկնեց Պետերբուրգ։

✦ Այսօր, ամսիս 21-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին, Թիֆլիսի Վրաց ազնուականների Թատրօնում կը կայանայ հանգուցեալ Գ. Սունդուկեանի յիշատակին նուիրված՝ Հայ Գրողների Ընկերութեան յարգանքի ցերեկոյթը։ Ցերեկոյթին հրաւիրված են Ներսիսեան, Յովնանեան և Գայիանեան դպրոցների աշ.-աշակերտուհիներից 150 հոգի։ Տոմսակները 2 րուբլուց սկսած մինչև 15 կոպ.։ Բաց կը թողնվեն աշակերտական տոմսակներ։

✦ Երէկ փակվեց Արտիստ. Ընկ. դահլիճում բացված հակաթոքախտային ցուցահանդէսը։

✦ Կօջօրի և Թիֆլիսի միջև նեղուղի երկաթուղի կառուցանելու նախնական աշխատանքներն արդէն սկսված են։

✦ Վաղը քաղաքային դումայի նիստում ի թիւս այլ խնդիրների քննվելու է երկու հետաքրքրաշարժ հարց. մէկը այն մասին, թէ ինչ սահմաններում քաղաքային վարչութիւնը իրաւունք ունի նշանակել կրօնուսոյցներ տարրական դպրոցներում, իսկ միւսը՝ էլէկտրաքարշի ձեռնարկութիւնը բելգիական ընկերութիւնից գնելու մասին։

✦ Այսօր Զուբալօվեան թատրօնում տեղի կունենայ ցերեկոյթ ի յիշատակ վաղամեռիկ ռուս գրող Գարշինի մահվան 25-ամեակի։

✦ Այսօր Արտիստական Ընկերութեան համերգային դահլիճում կը կայանայ յայտնի դասախօս պրօֆ. Մ. Տուգան-Բարանօվսկիի դասախօսութիւնը «Ժամանակակից հասարակական իդէալը» թեմայով։ Յարգելի պրօֆեսորը իր յիշեալ դասախօսութիւնը կարդացել է մի շարք մեծ քաղաքներում ահագին աջողութեամբ։

✦ Այսօր Արքունական և Արտիստական թատրօններում կը լինեն ռուսերէն ներկայացումներ էժան գներով, ցերեկով, իսկ երեկոյեան՝ սովորական գներով։

✦ Մեզ հաղորդում են, որ Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը յետաձգվում է ապրիլի 28-ին կիրակի օրը։

✦ Վ. Ռուդակօվը խնդրամատոյց է եղել իշխանութիւնից թոյլ տալ իրան աւտօմօբիլային հաղորդակցութիւն հաստատել Թիֆլիսի և Բէլիյ-Կլիւչի միջև։

✦ Թիֆլիսի քաղ. վարչութիւնը նորերս վախճանված բժ. Իսաամանեանի այրին նշանակեց տարեկան կենսաթոշակ 1800 ր.։ Այս որոշումը վաւերացնելու է դուման։

✦ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Խորհուրդը Զատկի տօների առիթով ստացել է հետևեալ նուիրատուութիւնները. 1) Յօգուտ աղքատների՝ ա) Մնացական Խունունցից՝ 10 ր., բ) Մարկոս Դօլուխանեանից՝ 15 ր., գ) մի պարոնից՝ 2 ր., դ) Քրիստափոր Թումանեանից՝ 5 ր.։ 2) Յօգուտ ճաշարանի՝ ա) Գ. Շադինեանից և Ա. Չիչկինից ամեն մէկից մի պուդ 18 ֆ. շվէյցարական պանիր, բ) Էդուարդ Կաֆեանից՝ 5 ր., գ) Տիգրան Եսայեանից՝ 10 ր., դ) Հայրապետ Պօղոսեանից 5 ր.։ 3) Յօգուտ որբանոցի՝ ա) բժ. Աղաջանեանի որդկերանցից 10 րուբլի։ Խորհուրդը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը բոլոր նուիրատուներին»։

✦ Մի խումբ ինտելիգենտ վրացիներ իրանց մէջ հանգանակութիւն են անում օդագնաց Քէբուրօվի համար գործիք գնելու նպատակով։ Ինչպէս յայտնի է, հէնց դրա պատճառով ահա երկրորդ անգամն է, ինչ անաջող են անցնում Քէբուրօվի փորձերը։

✦ Թիֆլիսի նահանգական բանտային վարչութիւնը միջնորդել է, որպէսզի 4 կառք ձեռք բերվի բանտարկեալներին բանտից դատական հաստատութիւնները բերելու և յետ տանելու համար։

✦ «Зак.»-ի ասելով, երևանաբնակ վրացիք խնդրել են Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեանը ճիւղ բանալ նաև Երևան քաղաքում։

✦ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան վարչութիւնը Ընկերութեան բոլոր ճիւղերին հրաւիրագրեր է ուղարկել այն մասին, որպէսզի բոլորն էլ իրանց ներկայացուցիչները ունենան Թիֆլիսում այս մայիսի 5-ին՝ բանաստեղծ իլ[illegible]. Ճավճավաձէի մահարձանի բացման հանդէսին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Լէօնիդ Անդրէևի նոր պիէսը

Արտիստական թատրօնում երկու օր միմեանց վրա, ապրիլի 18-ին և 19-ին, խաղացվեց Լէօնիդ Անդրէևի «Կատերինա Իվանովնա» պիէսը։

Անդրէևի հռչակը և նրա պիէսների մէջ շօշափված թեմաները միշտ գրաւել են հասարակութեան գէպի թատրօնական սրահը։

Եկել էր հասարակութիւն և այս պիէսի համար։ Մարդիկ նայում էին զննողաբար և լարված ուշադրութեամբ, աշխատում էին թափանցել հեղինակի հայեցակէտների մէջ, գուշակել նրա հիմնական գաղափարը և ընդհանրապէս մնում էին անորոշ տրամադրութեան տակ։

Կատերինա Իվանովնա, պիէսի գլխաւոր հերոսուհին, մարդու գնացած մի կին է, որը սկսել է իր կեանքը մաքուր և ազնիւ ճանապարհով, իսկ վերջացնում է անբարոյական արարքներով։

Ինչու։

Ո՞վ է և ինչն է պատճառը։

Պիէսը տալիս է մի քանի ակնարկներ պարզելու այն խնդիրը, բայց թողնում է և անորոշ կողմեր։

Հեղինակը ցոյց է տալիս, որ նրա հերո-

սունին տաք է դրել սայթաք ուղիի վրա միայն այն պատճառով, որ նրա մաքուր և բիւրեղ հոգին վիրաւորել են, նրան զըր-պարտել են, անարգել են և նրան վերագրել են արարքներ, որ նա չէ գործել։

Արդարեւ՝ Կատերինա Իվանօվնայի ամուսին Գէորգը սկսել է կասկածել իր կնոջ հաւատարմութեան վրա և ստեղծել է մեղադրական մի անհիմն արձանագրութիւն իր ուղեղում։ Անմեղ կինը չէ գուշակում, թէ ինչ սոսկալի դիրք է առաջ եկել նրա համար։ Իսկ ամուսինը ամեն օր աւելի ու աւելի կատաղում է և ահա մի օր վճռում է վերջ տալ իր կնոջ կեանքին. արձակում է ատրճանակ կնոջ վրա երեք անգամ, բայց չէ կարողանում սպանել։

Կինը վիրաւորված չէ ատրճանակի գնդակներից. բայց խորապէս վիրաւորված է ամուսնու վերին աստիճանի անարդար, անգութ և անխիղճ վերաբերմունքից, անվըստահութեան այդ սարսափելի ծանր հարուածներից։ Եւ հեռանում է ամուսնու անից դէպի իր հայրական տունը։

Սակայն այն, ինչ որ Կատերինա Իվանօվնայի համար անկարելիութիւն էր եղել ամուսնու տանը եղած ժամանակը, դառնում է ճակատագրական իրականութիւն ամուսնուն թողնելուց յետոյ։ Նա անձնատուր է լինում ուղիղ այն մարդուն, որի վերաբերութեամբ կասկածներ էր ունեցել նրա ամուսինը։ Ճիշդ է, այդ քայլը մի անգամ է եղել միայն, բայց և այնպէս նա մի խոր տպաւորութիւն է թողել Կատերինա Իվանօվնայի հոգեկան կազմուածքի վրա։ Դա խորին սիրոյ արտայայտութիւն չէ եղել, այլ հեշտասիրական բոպէի կրաւորական անձնատուութիւն։

Կատերինա Իվանօվնան չէ մոռանում, որ ինքը ազնիւ կին է եղել, և ուզում է մնալ։ Բայց նա չէ կարողանում մոռանալ և այն, որ ինքը կարող էր ամուսնու գնդակից մեռած լինել և կենդանիների շարքից հանված։ Նա իրան յաճախ երևակայում է մեռած։ Եւ երևակայելով այդպէս՝ նա այլ ևս տէր չէ զգում իր մարմնին, որը սահում է դէպի զգայական բաւարարութիւն, դէպի վաւաշոտութիւն, դէպի տռփանքներ։

«Ես ազնիւ կին եմ»—աղաղակում է Կատերինան պիէսի մինչև վերջը և այդ աղաղակների մէջ որոնում է պագշոտ համբոյրներ, գրկախառնութիւններ և ինքնամոռացութեան խրախճաններ։

Կատերինայի դերը կատարող դերասանուհի Սարանչօվան սկզբում ներկայացնում է իր հերոսուհուն հարազատ գծերով և թողնում է տպաւորութիւն. մինչդեռ վերջին գործողութեան մէջ, որտեղ խտացված են տիպի և պիէսի ամենաուժեղ արտայայտութիւնները, նա թէև հանդէս է գալիս գունաւոր գծերով, ուժեղ շեշտերով, սակայն չէ հանդիսանում իբրև հոգեբանական այն կերտուածքը, որը սպասվում է։ Այստեղ հարկաւոր է բարդ զգացումների խորազգաց ըմբռնողութիւն, վերապրումների մի ցնցող արտայայտութիւն ու նրբագոյն հոգեկան տանջանքների սրտագեղութիւններ։ Սարանչօվան բարեխղճօրէն աշխատել է իր դերի վրա, բայց, ինչպէս երևում է, այդ դերը նրա ամպլուան չէ։

Միւս դերակատարներից աչքի էին ընկնում Բարատով (ամուսնու դերում), Իւրենեվ, Միլօսլավսկի, Պիվօրավիչ։

Բեմը պատրաստված էր առանձին հոգատարութեամբ։ Սիրող

—

Դօլգարի համերգը

Հայազգի երգիչ Դօլգարը տուեց մի համերգ Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի դահլիճում ներկայ ապրիլի 18-ին։

Մենք կարողացանք ներկայ լինել համերգի միայն երկրորդ բաժնին, բայց լսելով թէ ծրագրի մէջ նշանակված կտորները և թէ աւելորդ երգած կտորները՝ կազմեցինք որոշ գաղափար երգչի մասին։

Դօլգարը ունի գեղեցիկ, մաքուր ձայն, որը ուժեղ և գրաւիչ հնչում է բարձր աստիճաններում։ Այդ մասերը անպայման ախորժելի տպաւորութիւն են գործում ունկնդիրների վրա։ Սակայն երգեցողութեան մէջ ևւէջների փոխանցական կտորները թէև յաղթում են երաժշտական մի քանի դժուարութիւններ, այնուամենայնիւ հնչում են ոչ բաւականաչափ ախորժալուր և գոհացուցիչ։ Անշուշտ, օպէրային երգեցողութեան մէջ այդ փոխանցումները կը լինեն աննկատելի, բայց համերգային կղզիացրած կտորների երգեցողութեան ժամանակ նրանք թուլացնում են ընդհանուր բաւարար տպաւորութիւնը։ Անկասկած՝ Դօլգարին վնասում է և այն, որ նա երգում է շատ տեղեր զսպված ձայնով, կարծես կիսաձայն, որը յետոյ գեղեցկանում է, երբ ազատվում է իր կապանքներից։ Դօլգարը օպէրային երգեցողութեան մէջ, անտարակոյս, աջողութիւն կունենայ և մի երկու սեզոնից յետոյ կը դառնայ գնահատելի ոյժ։

Համերգին մասնակցում էին տիկին Մարտա Մարէն, որը ունի փոքրիկ ձայն, վիոլոնչելիստ Ցեղլեր և ջութակահար Բալանթար։ Ներդաշնակում էր մեծ հմտութեամբ Ցեցխանօվա։ Սիրող

ԳՐԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

Անցեալ ուրբաթ, Գրական-Գեղագիտական Սալօնի հերթական jour-fixe-ին, չը նայած սարսափելի անձրևին, մեծ բազմութիւն էր եկել։ Նկատվում էին շատ նոր դէմքեր, Բագուից տօների առիթով եկած հիւրեր։ Երաժշտական մասը բաղկացած էր երկու ընդարձակ բաժիններից։ Մօդեռնիզմի մասին կարդաց Պետերբուրգից եկած տիկին Ե. Պ. Պօդվիսօցկայա։ Տիկնոջ ընտրած նիւթը շատ աղմկալից վէճերի առարկայ դարձաւ։ Ս. Թառայեան բորբոքված և համոզված հակաճառեց։ Խօսեցին և ուրիշները։ Ց. Սօլօվեանը ղեկավարում էր վիճաբանութիւնները։

Երաժշտական մասում «Կայսրի արտասուքը», հեղ. Վ. Գօնէլի, շատ ներդաշնակ տրիօն տ. Կօզէլկեվիչ, օր. Լ. և պ. Ս. Գօնէլ հիանալի կատարեցին։ Բրօջի երգեց իտալական ռօմանսներ։ Ջութակի վրա սօլօ նուագեց օր. Սօֆիա Գօնէլ, իսկ եղբօր պ. Վ. և քրոջ օր. Լ.-ի հետ՝ վիոլօնչէլ։ Օր. Կօվալեվսկայա երգեց «Լակմէ» օպերայից։ Տիկ. Ն. Ն. Դօյնիկօվա արտասանեց մի քանի ոտանաւորներ։ Տիկին Կօզէլկեվիչ իր յատուկ դայլայլիկներով հիացրեց ունկնդիրներին։ Դաշնակցում էր տ. Էմմա Սևանօվա։

Մօդեռնիզմի մասին վէճերն ու վիճաբանութիւնը տևեց մինչև կէս գիշեր։ Զ.

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Գերմանական թերթերի ասելով, Էսադ-փաշան գործում է Ռուսաստանի թելադրութեամբ, որի նպատակն է Աւստրիայի ազդեցութիւնը Ալբանիայի նկատմամբ չէզոքացնել։

✦ Նորագոյն տեղեկութիւնների համաձայն Սկիւտարի մօտ վերջին օրերում պատահած կռիւներում չերնօգորցիք կորցրել են 10,000 մարդ։

✦ Պետերբուրգի դիւանագէտները Էսադ-փաշայի թեկնածութիւնը ալբանական գահի վրա ընդունում են միանգամայն անիրագործելի։

✦ Լուրերի համաձայն Չերնօգօրիայի և Ալբանիայի միջև կայացել է համաձայնութիւն, որի ոյժով պարտաւոր են միմեանց պաշտպանել դրսի յարձակման դէմ։

✦ Անգլիական լրագիրներին հեռագրում են, թէ իբր Սալօնիկի մօտերը յոյն և բուլգար զօրքերի միջև տեղի է ունեցել ընդհարում, որի ժամանակ սպանվել են մի քանի հարիւր մարդ։

✦ Ջին-եապօնական դաշնակցութեան իրագործումը օրվայ խնդիր է դառնում։ Բանակցութիւնները ամենայն եռանդով շարունակվում են։

✦ Աւստրիական դեսպանը Ցէտինիէում այցելեց Նիկօլայ թագաւորին և առաջարկեց նրան մաքրել Սկիւտարը։ Թագաւորը պատասխանեց, որ յօժարակամ երբէք չի մաքրի։ Նոյն պատասխան՝ը թագաւորը կրկնեց միջազգային ռազմի հրամանատարի պահանջին։

✦ Լօնդօնի դեսպանաժողովը մերժեց Աւստրիայի առաջարկութիւնը, որպէսզի մանդատ տրվի Աւստրիային և Իտալիային վճռական գործողութիւնների դիմել Չերնօգօրիայի վերաբերութեամբ։

✦ Վիէննայում տիրում է լարված տրամադրութիւն։ Առ այժմ վճռական որոշում չէ կայացրված։

✦ Բուլգար հայրենասէրները պահանջում են կառավարութիւնից գրաւել Աթէնքը և Բելգրադը հինգ օրվայ ընթացքում։

✦ Գերմանական և աւստրիական դեսպանները Թիւրքիայից պահանջեցին յետ կանչել Ալբանիայից Էսադփաշային և բոլոր թիւրք զօրքերին։

✦ Աւստրիան յետ կանչեց իր դեսպանին Ցէտինիէից, բայց պատերազմ յայտարարելը առ այժմ յետաձգեց։

✦ Իտալիան հրաժարվեց պաշտպանել Աւստրիային նախ չը կամենալով գնալ ժողովրդական ձայնի դէմ և երկրորդ չերնօգօրական և իտալական թագաւորական տների ազգակցական կապերի պատճառով։ Մերժումը համարվում է համազօր եռապետեան դաշնակցութիւնից դուրս գալուն։

✦ Մայիսի 1-ին ամբողջ Աւստրիայում կայացան սօց.-դեմ. բողոքի միտինգներ պատերազմի դէմ։

✦ Վիէննայում յամառութեամբ խօսում են, որ վերին աստիճանի ծանր կերպով տեղի է ունեցել Ֆրանց-Յովսէփ և Վիլհէլմ կայսրների տեսակցութիւնը Շէնբրուննում։

✦ Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ հայ-ունիթոները սպառնում են վերադառնալ լուսաւորչական դաւանութեան գիրկը։ Աւստրիան Թիւրքիայից պահանջեց վերականգնել հայ-կաթօլիկների պաշտօնից հրաժարված պատրիարք Թէրզեանին։

✦ Սերբիան Չերնօգօրիայի հետ կնքեց նոր փոխադարձ պաշտպանողական պայմանագիր, ուղղված Աւստրիայի դէմ։

✦ Սերբիան իր բոլոր զօրքերը յետ կանչեց Դուրացցօյից։

✦ Չերնօգօրական կառավարութիւնը նորից յայտարարեց, որ մինչև վերջը պաշտպանելու է Սկիւտարը, թէկուզ մէջտեղ գայ Չերնօգօրիայի գոյութեան հարցը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

19 ապրիլի

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ Այն աւտօմօբիլը, որի մէջ նստած էր բերդապետ գեներալ Նիշչենկօվը ընտանիքի հետ, քաղաքից մի քանի վերստ հեռաւորութեան վրա ընկաւ փոսի մէջ։ Բերդապետը, նրա կինը և դուստրը ծանր վէրքեր ստացան, որդին մեռաւ, շօֆֆէրի ոտները կոտրվեցին։

ՎԻԵՆՆԱ։ Մեռաւ արդարադատութեան նախկին մինիստր Ունգէրը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հազարաւոր բազմութեան ներկայութեամբ թաղվեց օդագնաց Աբրամօվիչը։ Դագաղի վրա դրված էին 50 պսակ։

ԲԵՌԼԻՆ։ Կազմակերպվեց ռուս գրականագէտների ընկերութիւն Բեռլինում։ Նպատակն է պաշտպանել պրօֆէսիօնալ շահերը և ցոյց տալ նիւթական օգնութիւն անդամներին։

ՀԷԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Սովորական արարողութեամբ բացվեց հերթական սէյմը։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ։ Տեղական վաճառական Նիկօլայ Շատրօվը 20,000 ռ. նուիրեց թոքախտի դէմ մաքառող լիգային։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Երկրագործութեան գլխաւոր վարչութիւնը մինիստրների խորհրդին օրինագիծ ներկայացրեց Օմսկում գիւղատնտեսական ինստիտուտ բանալու մասին։

«Совр. Слово»-ի և «Рѣчь»-ի խմբագիրները ենթարկվեցին 300-ական ռ. տուգանքի։

ՀԱՋԻ-ԿԱԲՈՒԼ։ Կրիվօշէինը դիտեց բամբակ ցանած տեղերը Մուղանի ոռոգված հողաբաժինների վրա և Կուր գետի բերանին մօտ գտնվող ձկան պրոմիսլաները և մեկնեց Պետերբուրգ։

ՉԸ ՀԱՍՑՎԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

18 և 19 ապրիլի

Բագուից—Ակոբօվին, Նուխուց—Նալբանդեանցին, Ռոմանից—Զարգարեանցին, Ախալցխայից—Նասիբօվին, Ռոստովից—Օհանէսօվին, Դուշէթից—Մայիլօվին, Օդեսայից—Աղանջանեանցին։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՍ ՀԵՏԵՒՈՒՄ ԷԻ ԻՄ ԱՄՈՒՍՆՈՒՆ,

իմանալու համար, թէ արդեօք նա էլի օղի խմում է թէ՞ ոչ, և համոզվեցի, որ, փառք Աստուծոյ, նա այժմ այլևս ոչ մի ոգելից խմիչք չէ գործածում։ Ես և մեր ամբողջ ընտանիքը շնորհակալ ենք Ձեզանից «Սիտրօվին» դեղի համար։ Մ. Ումնօվա։ Զապօրօժիէ, Եկատերինօսլաւսկի նահ.։ Դեղատան մէջ չը գտնելու դէպքում դիմել՝ С.-Потерб. почт. ящ. № 371.
(մ.24) (П.63722) 2—1

ՀՐԱՒԷՐ

Կիրակի, ապրիլի 21-ին, առաւօտեան ժամը $11^1/_2$-ին, ս. Նշան եկեղեցում նշանակված է ծխականների ժողով։ Ժողովի հարցերն են. 1) Երէցփոխի 3 տարվայ հաշւի քննութիւնը և նոր երէցփոխի ընտրութիւնը, 2) Եկեղեցապատկան տան շինութիւնը և եկեղեցու կարևոր նորոգութիւնները։ Եթէ ժողովը ամսիս 21-ին չը կայանայ, երկրորդ և վերջնական ժողովը կը լինի յաջորդ կիրակի, ապրիլի 28-ին։
Երէցփոխ՝ Ե. Թաւրբէգեան
310. 1—1

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
Գ. ՏԷՐ-ՌՈՒԲԻՆԵԱՆԻ
„Լ. Տանը, նրա երկերը և „Հին Աստուածներ“ ԴՐԱՄԱՆ։
Ստ. Լիսիցեանի առաջաբանով և Լ. Տանթի նկարով։
Գինը 20 կոպ.
Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին։
311. 3—1

МАРКА УТВЕРЖД. ГЕДЕКЕ и Ко. ПРАВИТ. № 4530.
АНУЗОЛЬ
ПРОСИМЪ ОТВЕРГАТЬ ПОДДѢЛКИ И ВСЯКІЯ ПОДРАЖАНІЯ И ТРЕБОВАТЬ ТОЛЬКО НАСТОЯЩІЯ СЪ ОХРАН. КЛЕЙМОМЪ СЪ ТАМОЖ. ПЛОМБОЙ РУССКАГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.
СВѢЧИ АНУЗОЛЬ ГЕДЕКЕ и Ко.
РЕКОМ. ДЛЯ БЫСТРАГО, УДОБНАГО И БЕЗБОЛѢЗНЕННАГО ИЗЛѢЧЕНІЯ
ГЕМОРРОЯ
Это испытанное, благотворно-дѣйствующее средство признано врачами за лучшее. Цѣна 1 р. 75 к.
Продажа въ аптекахъ и лучш. аптекар. магазин.
ПРЕДСТАВИТЕЛЬ ВЪ РОССІИ пров. Э. ЮРГЕНСЪ.
Волхонка, МОСКВА.
12—4

ՎՐԱՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՑԻՆԿՕԳՐԱՖԻԱՆ
ընդունում է ցինկօգրաֆիական ԿԼԻՇԷՆԵՐ պատկերներ և պատրաստում է ճշգութեամբ, մաքուր և մատչելի գներով։
Большая-Ванкская ул. № 12.
(հ. կ.) 222. 8—7

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԿՐԷՄ ԱԶԻՄԻ ՄԵՏԱՄՈՐՖՕԶԱ
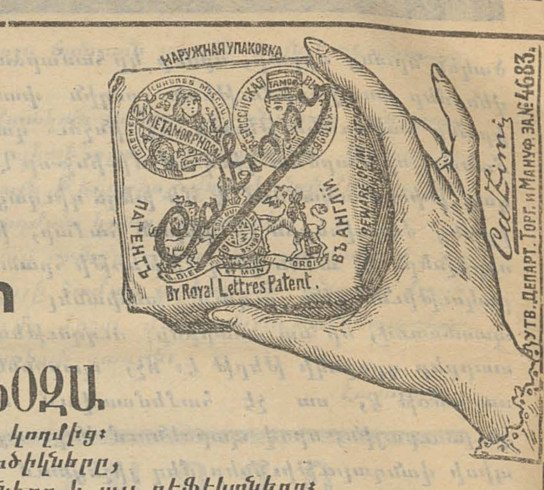

Միակ ճանաչված ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ կանանց կողմից։ Անպայման արմատապէս հեռացնում է երեսի բծիկները, բշտիկները, ժուկերը, այրուածքները, կնճիռները և այլ դէֆէկտները։
(7,21) (Вил. 15762) 3—3

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ի յիշատակ հայ գրերի 1500 ամեակի և հայկական տպագրութեան 400-ամեակի
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ Է
Հայերէն հրատարակութիւնների ցուցահանդէս
որ պէտք է բացվի Թիֆլիսում 1913 թ. հոկտ. 6-ին և տևելու է մինչև նոյն ամսի 12-ը։
Ուստի խորհուրդը խնդրում է պ. պ. հեղինակներին, հրատարակիչներին, տպարանատէրերին և ամեն մի հայի՝ ուղարկել Ընկերութեանս հայերէն ամեն տեսակ հրատարակութիւններ, հայկական վիմատիպ պատկերներ և քարտէզներ։
Այն հրատարակութիւնները, որ կը նուիրվեն Ընկերութեանս և կամ դրամով ձեռք կը բերվեն, ցուցահանդէսից յետոյ պիտի պահվեն Ազգագրական Ընկ. մատենադարանում, որ այդպիսով դառնալու է մի մնայուն յուշարձան հայ գրերի և տպագրութեան, իսկ սոսկ ցուցադրվելու նպատակով առաքվածները կը վերադարձվեն տէրերին։
Ամեն ինչ պէտք է ուղարկել այս հասցէով. Армянскому Этнографическому Обществу. Тифлисъ.
Խորհրդի նախագահ՝ Ս. Մելիք-Ազարեան
Անդամ-քարտուղար՝ Ե. Լալայեան
(4.) 65. 10—6

Թիֆլիսի Նպաստամատոյց Ընկերութեան ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով պատիւ ունի հրաւիրելու պ. պ. բաժնետէրերին
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ
որ կայանալու է ներկայ 1913 թ. մայիսի 6-ին, երկուշաբթի օրը, երեկոյեան ժամը $7^1/_2$-ին, Ընկերութեան գրասենեակում, Սօլօլակսկայա փող., տուն Արաֆելօվի, № 9.
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ.
1) Անցեալ 1912 թւի հաշւի և հաշւեկշռի քննութիւնն ու վաւերացումը, վարչութեան և վերստուգող յանձնաժողովի զեկուցումների հետ, նոյնպէս ծախսերի նախահաշւի և Ընկերութեան գործունէութեան ծրագրի քննութիւնը 1913 թւի համար։
2) Վարչութեան մէկ բացակայ և մէկ ըստ հերթի դուրս եկող անդամների ընտրութիւնները (§ 9)։
3) Վերստուգող յանձնաժողովի երեք անդամի և երեք փոխանդամի ընտրութիւնը (§ 21)։
Եթէ ժողովը սահմանված ձայների քանակութեան բացակայութեան պատճառով չը կայանայ, երկրորդ անգամ նշանակվում է նոյն տեղը, մայիսի 12-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 11-ին, որը կը համարվի կայացած, ի նկատի չառնելով ձայների քանակութիւնը (§ 29)։
Տպագրված հաշիւը և բաժնետէրերի ցուցակը կարելի է ստանալ Ընկերութեան գրասենեակում։ (28, մ.5) 308. 3—1

Գ. ԳՕՐՆԻԳ
Գօլօվինսկի պր. 11, զինուոր-պատմական թանգարանի մօտ։
Г. ГОРНИГЪ
ОПТИКЪ-СПЕЦІАЛИСТЪ
сущ. съ 1873 г.
СПЕЦ.: ОКУЛИСТ. ОПТИКА. ЕДИНСТ. НА КАВКАЗѢ ШЛИФОВАЛЬНЯ ОПТИЧЕСКИХЪ СТЕКОЛЪ
БИНОКЛИ ДЛЯ ТЕАТРА, ПОЛЯ И МОРЯ ВСѢХЪ ЛУЧШИХЪ СИСТЕМЪ И ФАБРИКЪ.
ГОЛОВИНСК. ПР. 11 ОКОЛО ВОЕННО-ИСТ. МУЗЕЯ.
Մասնագիտական ակնոց—ՏԵՍՈՂԱԿԱՆ—ԱԿՆԱԲՈՅԺ
հ. կ. 38. 10—6

Զգուշացէք կեղծիքներից!
ՊՐՕՎԻԶՕՐ
Г. Ф. Юргенсъ-ի Բօրնօ-Տիմօլեան Սապօն
Քորերի, պզուկների, պէպէնների, ուռուցքների, պալարների և դէմքի խալերի դէմ։
ՑՈՒԱԼԷՑԱՅԻՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՍԱՊՈՆ ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ.
Վաճառվում է ամենուրեք։
1 կտորը 50 կոպէկ, $^1/_2$ կտորը 30 կոպէկ։
Ռուսէ մեդալ 1 օգոստ. 1893 թ.
Պահեստ՝ Москва, Г. Ф. Юргенсъ.
(կ.) (М. 50331) 24—6

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДѢ „ОДОБРИНЪ“
Только МИХАЙЛА ЛЕБЕДЕВА
Съ надписью „Этикетъ утвержденъ правит.“.
Это средство уничтожаетъ совершенно въ нѣсколько дней застарѣлыя мозоли и бородавки съ корнемъ.

Главный складъ: Кавказское Т-во Торговли Аптекар. Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.
(կ.) 177. 0—6

ՌՕՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ
„ԵՐԿՈՒ ԵՐԳ“
Opus II.
№ 1 Ռուբէնի (դուէտ և դաշն) 40 կ.
№ 2 Անջատում (սօլօ և դաշն 40 կ.
Պահեստ՝ Тифлисъ. Муз. магазинъ Сузанаджіана.
(կ.) 263. 3—3

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։
Ընդունել- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ։
ւթիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Գասկէվիչ փողոցի)։ Տելէֆոն № 1175.
(հ. կ.) 377 100—87

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԻՊՔԻՑ
Վաճառվում են Յ. Դաղբաշեանի բառարանների ՎԵՐՋԻՆ օրինակները
ՌՈՒՍ-ՀԱՅ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ գինը 8 ր. կազմած 9 ր.։
ՀԱՅ-ՌՈՒՍ. ԼԻԱԿ. ԲԱՌ., գինը 6 րուբ. կազմած 6 ր. 50 կոպ.։ Երկու բառարանները միասին 12 ր.։ Ճանապարհածախսը հեղինակի վրա։ Դիմել՝ А. Дагбашяну. Коргановская ул. № 9. кв. 2 Въ г. Тифлисъ.
(հ.2.) 265. 10—5

Ջափահասների համար
ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ
Բժշկ. ֆէլդշէր Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆԻ
1) «Դաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարան» (կանանց և տղամարդկանց վեներական և այլ ցաւեր), բազմաթիւ բէցէպտներով, խորհուրդներով և նկարներով։ Անհրաժեշտ բժշկարան է ամեն մի չափահաս մարդու համար, նամանաւանդ այնտեղ, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ։ Լեզուն շատ պարզ ու ամենքին հասկանալի։ Գինն է 50 կ.
2) «Օրիպէր (սուսանակ) եւ նրա բժշկութիւնը» րէցէպտներով, բազմաթիւ խորհուրդներով ու նկարներով։ Գինն է 20 կ.։
3) «Սեռական սալվարը կամ մօրնի իւր կէնս», խիստ ծիծաղաշարժ վօդէվիլ միմիայն չափահասների համար։ Գինը 20 կ.։
4) «Սօնայի նշանդրէքը» յայտնի վօդէվիլը, շատ ծիծաղաշարժ 2-րդ հրատարակութիւն։ Գինը 15 կ.
5) «Միւնզիլ դագաղում», պատմուածք հայ-թուրքական կռիւներից. գծակների նկարներով։ Գինը 7 կ.։
6) «Մշական զօրք եւ միլիցիա» Պիմէնովից թարգմանած։ Գինը 5 կ.։
Ուղարկում եմ բոլոր գրքերը միասին։ Պահանջողները պէտք է առաջուց ղրկեն գրքերի գինը մարկաներով ճանապարհած ախրը՝ բոլոր գրքերը միասին—17 կոպ. (Ընդյայման՝ զակազնօյ)։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаяну.
(հ. կ.) 44. 100—28